

WYDARZENIA

W 70. rocznicę katastrofy m.s. *Piłsudski*

„Żaden kraj bez morza nie ma wolnego oddechu. Nie może osiągnąć dobrobytu i samodzielności, które się osiąga, gdy się posiada własne wybrzeże, własny port i własną flotę”: tak we wspomnieniach pisał kpt. ż.w. Mamert Stankiewicz, dowódca m.s. „Piłsudski”. Zarówno statek – najnowocześniejszy, najszybszy i największy w swoim czasie na Bałtyku, jak i jego kapitan – wychowawca pierwszych roczników słuchaczy Szkoły Morskiej w Tczewie – stali się legendą. Ich losy nierozdzielnie połączyła noc z 25 na 26 listopada 1939 roku: katastrofa adaptowanego na transportowiec wojenny transatlantyka spowodowała śmierć z wycieńczenia jego dowódcy, który, zgodnie z niepisany morskim kodeksem, zszedł z pokładu ostatni, nadzorując ewakuację załogi. Wystawa „M.s. *Piłsudski* w 70. rocznicę zatonięcia”, otwarta w CMM 23 listopada, przypomina niezwykle interesującą historię statku i związanych z nim ludzi – członków załogi i pasażerów. Archiwalnym zdjęciom i dokumentom towarzyszą zabytki i pamiątki związane ze statkiem i jego transatlantyckimi rejsami. Ich droga na wystawę to często kolejna historia: koło ratunkowe zostało znalezione u wybrzeży Anglii przez żołnierzy z dywizji gen. Maczka rok po zatonięciu statku i przekazane po wojnie do Polskich Linii Oceanicznych, od których przejęło je CMM. Inny eksponat – pled leżakowy – uratował przed wyziębieniem Mieczysława Przybylskiego, uczestnika katastrofy statku. Wiele pamiątek zostało zebranych przez MS *Piłsudski* Society z Wielkiej Brytanii; dokumentują one codzienność na pokładzie transatlantyka, który zaprojektowany został tak, by rejsy przebiegały w atmosferze dobrej zabawy. W otwarciu wystawy uczestniczyła pani Frances Mary Oborski, wdowa po długoletnim wiceprezesa Towarzystwa MS *Piłsudski*, Mike'u Oborskim, która te pamiątki przekazała do zbiorów CMM. Z Wielkiej Brytanii przyjechało też dwoje przedstawicieli Polskiego Klubu Płetwonurków „Waleń”, którego członkowie w ramach projektu *MS Piłsudski 2009* nurkowali na wraku statku; ich darem jest bulaj ze statku oraz prezentowany na wystawie film dokumentujący stan wraku. Ekspozycję, która potrwa do 31 marca, przygotował zespół Działu Historii Żeglugi i Handlu Morskiego: Patryk Klein, Janina Rutkowska i Elżbieta Wróblewska.

Pani Frances Mary Oborski, ofiarodawczyni pamiątek z m.s. *Piłsudski*, przyjmująca podziękowania dyrektora CMM dra Jerzego Litwina. Fot. Ewa Meksiak

Wizyta dowódcy floty

Dowódca Marynarki Wojennej wiceadmirał floty Andrzej Karweta i zespół oficerów z okrętów ratowniczych odwiedzili nasze Muzeum 20 listopada. Spotkanie odbyło się na zaproszenie dyrekcji CMM i kierownictwa Działu Badań Podwodnych, a jego głównym celem było podziękowanie za współpracę w identyfikacji wraków zalegających na dużych głębokościach. Goście zwiedzili wystawę w Spichlerzach na Ołowiance, interesując się szczególnie zabytkami pochodzącymi z podwodnych badań archeologicznych.

Dyrektor CMM dr Jerzy Litwin z wiceadmirałem Andrzejem Karwetą i oficerami Marynarki Wojennej przy zabytkach z wraku *Miedziowca* (pocz. XV w.). Fot. Bernadeta Galus

Konferencja w Gnieźnie

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie we współpracy z Polskim Komitetem Narodowym ICOM zorganizowało w dniach 25-27 listopada konferencję pt. „Muzeum XXI wieku – teoria i *praxis*”. Tożsamość instytucji/organizacji muzealnej w zmieniającym się świecie i jej rola we współczesnym społeczeństwie to główne kwestie, wokół których poruszyli się zaproszeni prelegenci: teoretycy i praktycy zmian w muzealnictwie. Wśród nich znaleźli się też przedstawiciele CMM: dyrektor dr Jerzy Litwin przedstawił referat „Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku – infrastruktura w kontekście stawianych i realizowanych zadań”, natomiast wicedyrektor Maria Dyrka zaprezentowała zagadnienie „Realizowany projekt Ośrodka Kultury Morskiej – Muzeum XXI wieku?”.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Jedno morze – cztery historie

19 listopada w Kownie odbyło się kolejne robocze spotkanie partnerów projektu *SeaSide*, przygotowujących wspólną wystawę zatytułowaną „1 MORZE – 4 HISTORIE”. W spotkaniu udział wzięli również pracownicy firmy projektowej przygotowującej ekspozycję. Dzięki temu możliwa była bezpośrednia wymiana pytań i wątpliwości dotyczących projektu wystawy. Omówiono szereg kwestii technicznych, jak np. oświetlenie i rodzaj gablot, a także finansowych, m.in. zakres przetargu na projekt i wykonanie ekspozycji oraz sposób podziału kosztów produkcji wystawy i jej transportu. Przedstawiciele poszczególnych muzeów zostali zobowiązani przez lidera grupy (Muzeum Morskie w Karlskronie) do przygotowania w najbliższym czasie krótkich tekstów informacyjnych o odpowiednich częściach przygotowywanej ekspozycji i o swoich instytucjach, a także zdjęć prezentujących te placówki. Teksty i zdjęcia znajdują się w tzw. opowieści ramowej spinającej cztery części ekspozycji oraz w broszurze. Kolejne spotkanie reprezentantów muzeów i projektanta zostało wyznaczone na 8 grudnia w Malmö w Szwecji.

Cyfrowe dziedzictwo

W dniach 9-10 listopada odbyły się w Oslo dwudniowe warsztaty poświęcone digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego, a w szczególności mechanizmom wyszukiwania informacji i cyfrowemu rozpowszechnianiu. Spotkanie zostało przygotowane i poprowadzone przez norweską instytucję ABM administrującą archiwami, bibliotekami i muzeami, a inicjatorem obrad była Grupa Monitorująca d.s. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Bałtyckich. Na spotkanie przybyli przedstawiciele Islandii, Estonii, Litwy, Łotwy, Szwecji, Polski i Norwegii. Głównym celem spotkania było nawiązanie współpracy i wymiana doświadczeń związanych z udostępnianiem zbiorów w Internecie. Zaprezentowano planowane i realizowane projekty w tym zakresie. Marcin Kłos z CMM omówił projekt „Od konserwacji kolekcji zabytkowych

statków *Dar Pomorza* i *Sołdek* do wirtualnej instytucji kultury”, skupiając się na części zakładającej stworzenie powszechnie dostępnej strony internetowej. Znajdą się na niej wirtualne modele obu statków, elektroniczny katalog zbiorów, podgląd wideo *on line*, internetowe lekcje i wiele innych elementów.

NASZE ODDZIAŁY

Niech się plecie

Cieszyńskie Stowarzyszenie *Serfenta* w ramach projektu „Plecionkarskim szlakiem Wisły” przeprowadziło badania etnograficzne nad tradycyjnym plecionkarstwem w ośrodkach położonych nad Wisłą oraz jej wybranymi dopływami. Dokumentacja wykonana w trakcie badań posłużyła do opracowania ekspozycji fotograficznej, uzupełnionej przez film i przykłady wyrobów z wikliny, słomy, pasków skór czy sznurka. Wystawa „Niech się plecie...”, goszcząca w ośmiu instytucjach kultury w całej Polsce, w dniach 27 listopada – 8 grudnia pokazywana była w Muzeum Wisły w Tczewie. W tym czasie w trakcie weekendów odbyły się także warsztaty wikliniarskie prowadzone przez instruktorów-absolwentów Uniwersytetu Ludowego Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej.

Zagospodarowanie Ołowianki

Wykonana i zatwierdzona została dokumentacja na zagospodarowanie należącego do Miasta Gdańska terenu pomiędzy Spichlerzami na Ołowiance a kanałem Na Stępcie. Z kolei Urząd Morski, zarządzający nabrzeżami wyspy Ołowianki, planuje ich odbudowę. Jeśli oba projekty udałoby się zrealizować w 2010 roku, to Spichlerze CMM zyskałyby wreszcie stosowną oprawę. Być może będą to dwa najlepsze prezenty dla naszego Muzeum na jubileusz 50-lecia...

Tawerna Ołowianka

25 listopada otwarta została ponownie restauracja w Spichlerzach na Ołowiance. Oprócz dań na zamówienie oferuje atrakcyjne zestawy obiadowe w cenie 12 zł. Pierwsze opinie konsumentów są bardzo pochlebne.

PROJEKTY

Końcowy etap konserwacji łodzi P-2

Zaimpregnowane fragmenty łodzi P-2 podczas suszenia. Fot. Irena Rodzik

W tym roku zakończył się długotrwały proces impregnacji 252 drewnianych części unikatowej łodzi klepkowej P-2 (z X w.) wydobytej z Zatoki Puckiej. Etap nasycania roztworami glikoli etylenowych (PEG-ów) odbywał się w stalowej podgrzewanej wannie i trwał 3,5 roku.

Do konserwacji użyto kilka ton PEG-ów 400 i 4000. Konserwacji towarzyszyły badania wnikanania PEG-u przeprowadzane najnowszymi metodami, jakimi są spektroskopia IR i chromatografia HPLC. W maju tego roku przeprowadzono akcję wyjmowania drewna z roztworu konserwującego i oczyszczania z nadmiaru PEG-u. Akcja trwała prawie dwie doby non stop i była sprawnie prowadzona przez ekipę pracowników naszego Muzeum. Części łodzi P-2 zostały ułożone na specjalnych stołach, gdzie trwa bardzo powolny etap suszenia drewna do wilgotności równowagowej z otoczeniem. W konserwacji znajduje się nadal stępka łodzi P-2 w specjalnie do tego celu skonstruowanej wannie o długości 12 m. Przeważająca część prac wykonanych w latach 2007-2009 finansowana była z funduszy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu operacyjnego Dziedzictwo Kulturowe, priorytet: Ochrona Zabytków Archeologicznych.

EDUKACJA

Zaproszenie do CMM

Kontynuując współpracę z nauczycielami realizującymi Gdański Program Edukacji Kulturalnej, Dział Edukacji CMM zaprosił ich do naszej głównej siedziby w Spichlerzach na Ołowiance. W trakcie dwóch spotkań – 12 i 19 października nauczyciele zapoznali się z aktualną ofertą edukacyjną naszego muzeum. Możliwości wykorzystania do celów edukacyjnych ekspozycji głównej przedstawiła Monika Golenko, o lekcjach na statku-muzeum „Sołdek” opowiedział Przemysław Węgrzyn, natomiast Andrzej Truszkowski zaproponował zajęcia edukacyjne w naszym oddziale w Kątach Rybackich – Muzeum Zalewu Wiślanego.

KONCERT NA WODZIE

Requiem Achmatowej

Bohaterką listopadowego koncertu z cyklu „Muzyka na wodzie”, przygotowanego we współpracy z Biurem Promocji Kultury, była Anna Achmatowa i jej wstrząsające „Requiem”. Ten cykl wierszy z lat 1935-40 powstał pod wpływem przeżyć poetki w okresie tzw. wielkiego terroru w ZSRR, kiedy aresztowano i skazano na łagier jej jedynego syna. Achmatowa spędziła wówczas kilkanaście miesięcy pod leningradzkimi więzieniami, próbując dowiedzieć się czegokolwiek o jego losach. Tekst „Requiem”, recytowany po polsku przez Halinę Słojewską, a po rosyjsku przez Władimira Lyskowa-Strewe, został muzycznie zilustrowany utworami Chopina, Szymanowskiego, Szostakiewicza i Rachmaninowa w wykonaniu pianistki Natashy Nikolajewej. Patronat honorowy nad koncertem objął Sergiej Puczkow – Konsul Generalny Rosji. Swoją obecnością koncert zaszczylicili również Konsul Generalny Niemiec – Joachim Bleicker i Konsul Honorowy Republiki Łotewskiej – Krzysztof Figel.

POŻEGNANIE

Artysta plastyk i architekt wnętrz Krystyna Bryłko pracowała w CMM od 1993 roku, projektując i wykonując oprawę plastyczną wystaw, m.in. ekspozycji stałych „Gdańsk od XVI do XVIII wieku – życie portowego miasta” w Żurawiu i „Działalność morską Polaków w okresie II Rzeczypospolitej” w Spichlerzach na Ołowiance. Zaprojektowała też medal z okazji 45-lecia Towarzystwa Przyjaciół CMM oraz wiele plasz, banerów, dyplomów i druków okolicznościowych. Dwa lata temu przeszła na emeryturę, ale nadal współpracowała z CMM. Jeszcze niedawno przygotowywała kolejną wystawę w Spichlerzach na Ołowiance. Tym większym zaskoczeniem była dla nas wiadomość o Jej śmierci 23 listopada. Cztery dni później pożegnaliśmy naszą koleżankę na cmentarzu komunalnym w Rumi.

ZAPROSZENIA

Konkurs recytatorski

W naszym helskim oddziale – Muzeum Rybołówstwa 4 grudnia o godz. 9.00 rozpocznie się XVIII konkurs mowy kaszubskiej im. Jana Drzeżdżona „Bë nie zabëc mowë starków”. Do konkursu, organizowanego wraz z Muzeum Ziemi Puckiej i Stowarzyszeniem „Przyjaciele Helu”, stanie ok. 70 uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Kolędy na żagłowcu

CMM, Akademia Morska i Polskie Towarzystwo Nautologiczne zapraszają 11 grudnia na pokład statku-muzeum „Dar Pomorza” w Gdyni. O godz. 14.00 rozpocznie się tam koncert kolęd w wykonaniu uczniów SP 40 w Gdyni im. K.O. Borchardta oraz promocja-„wodowanie” płyty pt. „100 lat”.